

Jegy a tenger közepén

Pál Judit fordítása

Kedvesem,

azt hiszem, ennek a szigetnek az átmérője nem haladja meg az ötven kilométert, maximum. Van egy parti út, amely körbeveszi, szűk, gyakran a hegycsúcson, egyébként lent a síkon, a kopár partszakaszokon, amelyek elhagyatott, kavicsos, sóégette tamariszkuszokkal szegélyezett strandokra ereszkednek, és némelyiken olykor megállok. Ezek egyikéről beszélek hozzád, halkan, mert a délidő, a tenger és ez a fehér verőfény lezárta a szemhéjadat; fekszel itt mellettem, látom a melledet, ahogyan emelkedik a lélegzés meg-megtorpanó ritmusára, mint amikor alszik valaki, és nem akarlak felébreszteni. Mennyire tetszene ez a hely bizonyos költőknek, akiket ismerünk, mert olyan nyers, lényegi, csupa kő, csupasz hegy, tüskés bozót, kecske. Még az is eszembe ötlött, hogy ez a sziget nem is létezik, csak azért bukkantam rá, mert kitaláltam. Nem egy hely – egy lyuk: úgy értem, a hálóban. Van egy háló, amelybe már-már képtelenség nem bezárulni; egy vonóháló. Ebben a hálóban én kitartóan keresem a lyukakat. Most mintha hallanám ironikus nevetésed: „Mulassunk rajta, mulassunk!” De nem: szemhéjad zárva, nem mozdultál. Csak képzelődtem. Hány óra lehet? Nem hoztam órát, egyébként is, az itt teljesen fölösleges.

De éppen erről a helyről beszéltem. Az első dolog, ami eszembe jut róla, az, hogy milyen sok az a sok, amit időnk enged nekünk; nekünk, akik a szerencsésebb oldalon állunk. Mert nézd a kecskéket: a semmin is megélnek, megeszik a töviseket is, és még a sót is megnyalják. Minél többet nézem őket, annál jobban tetszenek, a kecskék. Ezen a kis strandon hét vagy nyolc is van, itt bóklásznak a kövek között, pásztor nélkül, valószínűleg annak a háznak a gazdáihoz tartoznak, ahol délben megálltam. Van egy kis kávézó egy pergola alatt, ahol olívát, sajtot és dinnyét lehet enni. Az öregasszony, aki kiszolgált, süket, és kiabálnom kellett, hogy ezt a néhány dolgot kérhessem tőle, azt mondta, rögtön jön a férje, de a férjét nem láttam, talán csak fantáziaszülemény, vagy rosszul értettem. A sajtot ő maga csinálja, saját kezével, elvezetett a

ház udvarára, egy poros előudvarra, amelyet szárazon felhúzott, bogáncsokkal teli fal vesz körül, s ahol a juhakol is van. A kezemmel kaszáló mozdulatot tettem, mintegy jelezvén, le kellene vágnia a bogáncsot, csíp is, meg is botlik benne az ember. Hasonló mozdulattal válaszolt, de jóval határozottabban. Ki tudja, mit akart jelezni az a kéz, mely úgy szelte a levegőt, akár a kés. Az istállók mellett a viskó egyfajta sziklába vájt pincében folytatódott, ahol a sajtját készítette: nem sokkal több egy sötétben érlelt, sós túrónál, pirospaprikától vöröslő héjjal. A laboratóriuma egy kőbe vájt szoba, hűvös, mondhatnám fagyos. Van egy gránit csöpögtető, ahol a tejet altatja, és egy rocska, amelyben a savót dolgozza fel, egy kiszáradt asztalon. Arra hajolva adja hozzá az oltóenzimeket, mintha mosott ruha lenne egy teknőben, jól kicsavarja őket, hogy minden csepp víz kifacsarodjon belőlük; aztán két formába tölti őket, amelyek satuként nyílnak és záródnak, egyik kerek, ez megszokott, míg a másiknak pikk ász formája van, vagy legalábbis nekem annak tűnt, mert a mi kártyánk színére emlékeztetett. Vettem egyet a sajtformájú sajtból, és szerettem volna azt a pikk ász-formát is, de az öregasszony visszautasított és meg kellett elégedjek a kerekkel. Magyarázatot kértem; némi kínos és rekedt, szinte fülhasogató mormogást csaltam ki belőle, megfejtethetlen gesztusok kíséretében; körbefogta a hasát, szívére tette a kezét. Ki tudja: talán azt jelentette, hogy azt a fajta sajtot csak az élet alapvető eseményeihez őrzi: születéshez, halálhoz. De amint mondtam, mindez talán csak a fantáziám szüleménye, ami gyakran elragad, hisz' tudod. Mindenesetre a sajt finom, két szelet fekete kenyér között, ahogy eszem, meglocsolva néhány csepp olívaolajjal, amiből itt nincs hiány, meg néhány levél kakukkfűvel, amivel minden fogást ízesítenek, haltól a vadnyúlig. Meg akartalak kérdezni, te is éhes vagy-e: nézd, finom, mondtam neked, megismételhetetlen étek, nemsokára ez is eltűnik a hálóban, amely körülvesz bennünket, a sajt számára nincsenek lyukak, sem vészkijáratok, használd ki, amíg lehet. De nem akartalak zavarni, olyan szép volt az álmod, olyan helyénvaló, hát hallgattam. Láttam elúszni egy teherhajót a messzeségben, és a szóra gondoltam, amelyet éppen írtam neked: teherhajó. Láttam elúszni egy teherhajót, megrakodva... mivel? Találd ki.

Besétáltam a tengerbe, lassan, kicsit rémülten, ahogy azt a hely megkívánta. Miközben haladtam befelé, érzékeim elszánva mindarra, amit a déli nap és a kék és a tenger sója és a magány férfiemberben előidéznek, hallottam ironikus nevetésedet a hátam mögött. Jobban szerettem volna nem tudomást venni róla és haladtam tovább a vízben, már majdnem a köldökömig, ez a liba úgy tesz, mintha aludna, gondoltam, közben jót nevet rajtam. Csak azért is mentem előre, és, még mindig csak azért is, meg hogy rád fintoroghassak, hirtelen megfordultam, meztelenségemben kiszolgáltatottan. „Hopplá!”, kiáltottam. Egy millimétert sem mozdultál, de a hangodat kristálytisztán hallottam, különösen a hangszínt; elég gúnyos volt. „Ügyes, gratulálok, úgy tűnik, még formában vagy! De a Nászok Strandja húsz éve volt, eltelt némi idő, vigyázz, nehogy vizet hordj a tengerbe!” A mondat meglehetősen epés volt, el kell ismerned, olyasvalakinek szánva, aki a megfontolt faunt játszva sétál be a tengerbe, magamra néztem, majd a kékre magam körül, és soha metafora nem tűnt még találóbbnak, és megérintett az abszurd értelme, s vele egyfajta ámulat, mintha megzavarodnék, és egyfajta szégyen; magam elé húztam a kezemet, hogy eltakarjam magam, ostobán, hiszen előttem nem volt senki, csak a tenger és az égbolt, semmi más. És te messze voltál, mozdulatlanul a strandon, túl messze, hogy azt a mondatot súgd nekem. Hangokat hallok, gondoltam, ez hallucináció. És percekre megbénultam, jeges izzadtságot éreztem a nyakamon, és a víz, akár

a cement, mintha magába zárt volna és ott kellett volna megfulladnom, befalazva örökre, mint egy kvarcdarabban maradt, megkövült szitakötő. Nagy nehezen, lépésről lépésre haladva, anélkül, hogy hátrafordultam volna, igyekeztem magamhoz térni a pánikból, amely most valóban elragadott, az a fajta pánik, amely kiforgat minden sarkpontot, és hátráltam, vissza a strandra, ahol ott voltál te, mint viszonyítási pont, az a biztos viszonyítási pont, aki mindig is voltál nekem, az enyém melletti fürdőlepedőn fekve.

De mindezzel most egészen más beszédtemába csaptam át, ahogy mondani szokás, mert ha nem tévedek, a szigetről meséltem éppen. Tehát: ha az átmérője hozzávetőleg nem több ötven kilométernél, szerintem nincs több lakosa, mint tíz négyzetkilométerenként egy. Vagyis igazán kevés. Talán többen vannak a kecskék, sőt, biztos vagyok benne. Az egyetlen jószág, ami ezen a földön megterem, a szederccserjéken és fügekaktuszokon kívül, a sárgadinnye, ott, ahol a kavicsos talaj homokosba fordul, a sárgás fövényen a lakosok sárgadinnyét termelnek, csak sárgadinnyét, aprót, mint a grapefruit, de mézédest. A sárgadinnye-ültetvényeket szőlőtőkékől álló csokrok osztják meg, amelyek már-már vadnak tűnnek, és amelyek a homokba ásott gödrökben nőnek, hogy a sós levegő ne égesse ki őket és a nyílásokba be tudjon folyni az éjszakai harmat, gyökereik valószínűleg egyetlen tápláléka. A szőlőből sötétvörös bort készítenek, magas alkoholtartalmút, azt hiszem, ez a sziget egyetlen itala, a vadon növénygyógyfűvek forrázatain kívül; ezeket bőséggel fogyasztják, hidegen is; keserűek, de meglehetősen illatosak. Némelyikük sárga, mert van egyfajta tüskés sáfrány, amely a kövek között virágzik, és amely leginkább egy lapos articsókára hasonlít; és ez az itóka erősen megrészeget, a bornál jóval erősebben, és a betegeknek, haldoklóknak tartogatják. Kis időnyi szokatlan jóérzés után hosszú álomba merülsz tőle, majd amikor felébredsz, nem tudod, mennyi idő telhetett el: talán egy nap, és nem álmodsz semmit ilyenkor.

Biztos vagyok benne, azt gondolod, egy olyan helyre, mint ez itt, sátrat kellene hozni. Na igen, de hova vernék fel: a kövek közé?, a sárgadinnyék közé? Meg aztán, tudod, soha nem voltam nagymester a sátorverésben, mindannyiszor görbék lettek szegénykék, száralmasak voltak. Találtam viszont egy helyet a faluban. Szinte hihetetlen, de megérkezel egy fehér községbe, amelynek még neve sincs, egyszerűen csak falunak hívják, és a romos szélmalmon, amely a négy ház őrtonnyaként emelkedik egy összetört lépcsősorból álló kaptató után, ott egy tábla, rajta nyíl: Szálloda, 100m. Két szobája van, egyik lakatlan. A szálloda tulajdonosa egy idős, kevés szavú ember. Tengerész volt, jó néhány nyelvet ismer, legalábbis beszéd szinten, és a szigeten ő minden: postás, gyógyszerész, rendőr. A jobb szemének színe kissé elüt a balétól, nem hinném, hogy a természet áldásaként, inkább egy rejtélyes baleset következményeként, amely egyik útja során érte, és amit szűkszavúan, de annak a félreérthetetlen gesztusaival, aki saját szemére mutatta olyasvalamit testesít meg, ami megsértette azt, megkísérelt elmesélni nekem. A szoba nagyon szép, komolyan, nem képzeljük volna ilyennek sem te, sem én. Egy nagy manzárd, ablaka az udvarra néz, a mennyezete egészen a teraszig ereszkedik, amely a veranda kőoszlopai fölött fekszik; az oszlopok körül kúszónövények tekerednek robusztus, zöld, enyhén húsos levelekkel, tele bimbókkal, amelyek éjszakára erősen illatozva zárulnak be. Azt hiszem, ezek a virágok távol tartják a bogarakat,

mert soha nem láttam őket a falakon, hacsak ez a tisztogatás nem a mennyezetet is benépesítő gekkók műve: kövérek ők is, és egész rokonszenvesek, mert mindig mozdulatlanok, legalábbis látszólag.

A mély hangú tulajdonosnak van egy öreg szobalánya, aki reggelente kiadós reggelivel lát el a szobámban: ánizsos fánk, méz, friss sajt, és egy kancsó menta ízű gyógytea. Amikor lemegyek, a tulaj mindig az asztalra hajolva számol. Hogy mit, az isten sem tudja. Mindenesetre szótlanóságában is udvarias. Minden alkalommal megkérdezi: *como está su esposa?* Ki tudja, miért éppen spanyolul társalog velem, és az

esposa

szó, amelyet ő az azt megillető tisztelettel ejt ki, és amely már önmagában is elég abszurd, egy harsány nevetést érdemelne válaszként. Milyen

esposa, esposa

, kérem szépen! És egy vállveregetés mellé. De a helyzet megkívánta komolysággal válaszolok: jól van, köszönöm, ma reggel nagyon korán ébredt, már lement a strandra, nem is reggelizett. Szegény asszony, válaszol ő, még mindig spanyolul, étlen-szomjan a tengerparton, nem lehet! Összecsapja a kezét, jön az öregasszony. Beszél neki valamit az ő nyelvén, és a nő gyorsan készíti is a szokásos csomagocskát, hogy te ne maradj étlen-szomjan. Ez az, amit ma reggel is vittem neked, ánizsos fánk, friss sajt, méz. Kicsit Piroskának érzem magam, de te nem a nagymama vagy, szerencsére nem is a gonosz farkas. Csak egy barnás kis kecske van a sziklák fehérjében, a kék a mélyben, az ösvény, mely a strandra vezet, hogy leheveredjek a fürdőlepedőmre, a tied mellett.

„Szabadjegyet” váltottam neked, ahogy az utazási irodák szóhasználatában mondják. Kétszer annyiba kerül, tudom, de lehetővé teszi, hogy akkor indulj vissza, amikor akarsz: nem is az asztmás csónak miatt mondom elsősorban, amely minden nap megfordul egyszer a sziget és az úgynevezett civilizáció között, sokkal inkább a legközelebbi sziget leszállópályájáról induló repülő miatt. És nem hogy szórjam a pénzt, tudod, hogy óvatos vagyok a kiadásokkal. Nem is azért, hogy megmutassam, mennyire nagylelkű vagyok; talán egyáltalán nem vagyok az. Azért választottam, mert megértem, hogy dolgoz van: elfoglaltságok, amelyeket az embernek itt meg ott el kell intéznie. Egyszóval: az élete. Tegnap este azt mondtad, ma vissza kell menned, egyszerűen muszáj. Hát jól van, indulj, a szabadjegy éppen erre való. *No problem*, ahogy manapság mondanák. Egyébként a pillanat kedvező, mert a tenger tajtékzik, messze visz.

Megfogtam a jegyedet, bementem a tengerbe (ez alkalommal egyenesen nadrágostól, hogy megtartsam az elbocsájtottnak kijáró rangot), és ráfektettem a jegyet a víz felszínére. A hullám magával ragadta, eltűnt a szem elől. Istenem, gondoltam egy pillanatra, azzal a jellemző szívveréssel, amikor az ember induláshoz asszisztál (az indulások mindig okoznak némi szorongást, és te tudod, bennem ez mindig túltengett), fennakad a sziklákon. De nem. Jó irányba fordult, kitartóan lebegve az áramlaton, amely felfrissíti a kis öblöt, és egy pillanat alatt

eltűnt. Próbáltam lobogtatni a törölközőt, hogy búcsút intsek, de már túl messze voltál. Talán észre sem vetted.